

แชมพูสมุนไพรสำหรับสัตว์เลี้ยง

นาย ทิวา รัตนธรรม
นาย อรรถพล การิเทพ

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตร์บัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2545

HERBAL SHAMPOO FOR PETS

Mr. TIWA RATANATHAM

Mr. ATHAPOL CARITHAP

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT
OF THE REQUIREMENT FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY
FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY

2002

โครงการพิเศษ
เรื่อง แชมพูสมุนไพรสำหรับสัตว์เลี้ยง

.....
(นาย ทิพา รัตนธรรม)

.....
(นาย อรรถพล กาวีเทพ)

.....
(รศ.ดร. วันดี กฤษณพันธ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(สพ.ญ.วันทนี รัตนศักดิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทคัดย่อ

แชมพูสมุนไพรสำหรับสัตว์เลี้ยง

ทิวา รัตนธรรม, อรรถพล การิเทพ

อาจารย์ที่ปรึกษา : วันดี กฤษณพันธ์*, วันทนี รัตนศักดิ์**

*ภาควิชาเภสัชวินิจชัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**สำนักสัตว์ทดลองแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล

คำสำคัญ : แชมพูสมุนไพร, หนองตายอยาก, ประสิทธิภาพในการฆ่าเห็บ, ความพึงพอใจ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแชมพูสมุนไพรที่ใช้กับสัตว์เลี้ยงที่ให้ความพึงพอใจกับผู้เลี้ยงและมีคุณสมบัติในการกำจัดเห็บ สมุนไพรที่นำมาศึกษาได้แก่ รากหนองตายอยาก (*Stemona tuberosa* Lour.) เมล็ดสะเดาบ้าน (*Azadirachta indica* A. Juss. var. *siamesis* valeton) เมล็ดน้อยหน่า (*Annona squamosa* Linn.) และน้ำมันตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* Rendle) สมุนไพร 3 ชนิดแรกนำมาสกัดด้วยแอลกอฮอล์ความเข้มข้นต่างกัน เมื่อนำสารสกัดหยาบของสมุนไพรทั้ง 3 ชนิดและน้ำมันตะไคร้หอมมาทดสอบฤทธิ์ในการฆ่าเห็บในหลอดทดลอง พบว่าสารสกัดทั้ง 4 ชนิดสามารถฆ่าเห็บได้หมดภายใน 1 ชั่วโมง โดยสารสกัดหนองตายอยากมีประสิทธิภาพในการฆ่าเห็บมากที่สุด(ใช้เวลา 30-40 นาที) จึงเลือกสารสกัดหนองตายอยากมาผสมในแชมพูพื้นที่ความเข้มข้น 2%, 4%, 6%, 8% และ 10% โดยน้ำหนัก นำแชมพูสมุนไพรดังกล่าวไปทดสอบฤทธิ์ในการฆ่าเห็บในหลอดทดลอง พบว่าแชมพูที่มีความเข้มข้น 10% โดยน้ำหนักมีประสิทธิภาพในการฆ่าเห็บมากที่สุด จากการประเมินความคงตัวทางกายภาพของแชมพูสมุนไพรทั้ง 5 ความเข้มข้นเป็นเวลา 1 เดือนที่อุณหภูมิห้องและที่ 45 องศาเซลเซียส พบว่าสีและความหนืดของแชมพูทุกความเข้มข้นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยทั้งที่เก็บที่อุณหภูมิห้องและที่ 45 องศาเซลเซียส จึงคัดเลือกแชมพู 3 ความเข้มข้น (2%, 6%, 10% โดยน้ำหนัก) นำมาทดสอบกับสุนัข 30 ตัวเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เลี้ยง ผลการทดลองพบว่าแชมพูทั้ง 3 ชนิดผู้เลี้ยงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

Abstract

Herbal shampoo for pets

Tiwa ratanatham, Attapon carithap

Project advisor: Wandee gritsanapan*, Wanthanee ratanasak

*Department of pharmacognocny, Faculty of pharmacy, Mahidol University

**The national laboratory animal center, Mahidol University

Key word: Herbal shampoo, *Stemona Tuberosa* Lour., Killing mite activity, Contentment

The objective of this project is to study pet herbal shampoo which give host a maximum contentment and killing mite activity. *Stemona tuberosa* Lour. roots, *Azadirachta indica* A. Juss. var. *siamesis valetton* seeds, *Annona squamosa* Linn. seeds and Citronella oil (*Cymbopogon nardus* Rendle) were used in this study. All samples except citronella oil were extracts with several concentration of alcohol – aqueous mixture. The crude extracts and citronella oil were tested *in vitro* for mite killing activity. It was found that all 4 samples could kill mites within 1 hour while stemona extract showed the best activity (30 – 40 min.) . Thus, stemona extract was chosen for mixing in shampoo base to make herbal shampoo at concentration of 2, 4, 6, 8, 10%w/w. These formulations were tested *in vitro* for mite killing and found that 10%w/w formula gave the best action. From 1 month stability test at room temperature and at 45 °C, all formulations showed small increasing in color and viscosity. So, the formulae with 2, 6 and 10%w/w were chosen to treat with 30 dogs for host's contentment and found that they gave fair to good level of satisfaction.